

14. Orava — hrad,
detail
predhádzajúcej
snímky,
1480—1483

okna východnej steny, ktoré patrili Jánovi Korvínovi (obr. 19, 20, 21). Dva erby boli vsadené do kruhových prstencových emblémov.¹⁹ Erby sú dôležité preto, lebo ich zakomponovanie priamo do ornamentu určuje takmer presne vznik malieb. Podobný erb označený letopočtom 1483 sa totiž našiel aj na I. poschodí.

Kubínyi vo svojej štúdií o „korvínskych malbách“ datuje výzdobu na základe erbov do rokov 1480 až 1483.²⁰ Zároveň zaraduje malby medzi bežnú ornamentálnu výzdobu 14. a 15. storočia.²¹ J. Kavuljaková — D. Menclová²² i E. Križanová²³ datujú malby rovnako ako Kubínyi.

Aby sme však datovanie neprevzali mechanicky, odôvodnime svoje stanovisko aspoň vylúčením ostatných možností prestavieb.

Najstaršie jadro hradu vzniklo pred rokom 1267. Pozostávalo z horného hradu, tzv. citadely a z veľkej hranolovitej veže v strednej časti.²⁴ K nej sa pripájal zo severnej a východnej strany hradobný múr. Veža — donjon mala vtedy prízemie a dve murované poschodia. Jediným vstupom do veže bol prechod z 2. poschodia. Miestnosť, kde sa dnes malby nachádzajú, vtedy už existovala, ale vznik malieb v tomto období možno vylúčiť vzhľadom na výhradne obrannú funkciu veže, ako aj na skutoč-

nosť, že tento typ a forma použitia malby v strednej Európe sa vyskytujú až okolo polovice 15. storočia.

V 14. a 15. storočí sa na hrade nestavalo.²⁵

Roku 1474 sa hradu zmocnil kráľ Matej Korvín. Roku 1481 ho daroval svojmu maloletému synovi Jánovi, ktorý spolu s Oravou dostal i Liptov, Turiec a Trenčín. tom čase sa uskutočnila ďalšia väčšia prestavba v strednej časti hradu, pričom bola veža pripojená k obytným miestnostiam západného krídla stredného hradu. Až v tomto čase boli i jej horné miestnosti prispôbené na bývanie. V prospech datovania malieb do obdobia tejto prestavby medzi rokmi 1480—1483 hovorí:

1. Erb Jána Korvína, zakomponovaný do ornamentu.

2. Úprava horných miestností na obytné.

3. Typ ornamentu a jeho dekoratívny charakter.

4. Dôležitosť prestavby vzhľadom na vlastníka a predpokladaná náročnosť Mateja Korvína.

Ďalšia, tretia prestavba sa uskutočnila v rokoch 1534—1544, v čase, keď hrad obýval sliezsky šľachtic Ján z Dubovca. Prestavba, ktorá sa za neho uskutočnila, najmä však výtvarné formy portálov vykazujú znaky sliezskej neskorej gotiky, ktorú sem priniesli pozvaní majstri.²⁶